

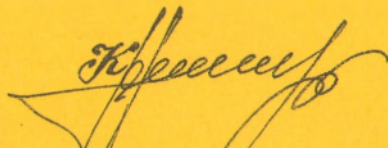
КРУГЛЯК Олег Ярославович

УДК 378+371.13:796.0

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ДО РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ
У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Дисертацією є рукопис.
Робота виконана у Львівському державному інституті фізичної культури,
Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
ШИЯН Богдан Михайлович,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка, кафедра
теоретичних основ і методики фізичного
виховання, завідувач, м. Тернопіль.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
РОМАНИШИНА Людмила Михайлівна,
Національна академія Державної прикордонної
служби України імені Богдана Хмельницького,
кафедра теорії та історії Держави і права,
професор, м. Хмельницький;

кандидат педагогічних наук, доцент
ТРЕТЬЯКОВ Микола Олександрович,
Науково-методичний центр вищої освіти
Міністерства освіти і науки України,
відділ соціально-гуманітарної, економічної
освіти та виховної роботи, завідувач, м. Київ.

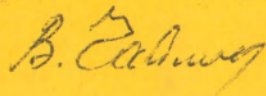
Провідна установа: Ізмаїльський державний гуманітарний
університет, кафедра педагогіки,
Міністерство освіти і науки України, м. Ізмаїл.

Захист відбудеться 22 грудня 2005 року о 14.30 годині на засіданні
спеціалізованої вченої ради Д.58.053.01 у Тернопільському національному
педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка за адресою: 46027,
м. Тернопіль, вул. М.Кривоноса, 2.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Тернопільського
національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за
адресою: 46027, м. Тернопіль, вул. М.Кривоноса, 2.

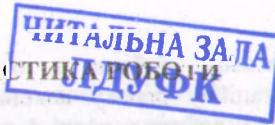
Автореферат розісланий 22 листопада 2005 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.М. Чайка

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Актуальність дослідження. Національна доктрина розвитку освіти націлює систему освіти на формування здорової, всебічно розвинутої особистості, яка вміє творчо мислити, ініціативно діяти на користь соціально-економічного розвитку держави.

Вирішення цих завдань актуалізує проблему професійної компетентності педагогів, здатних відповідати за підготовку майбутніх поколінь до активної життєдіяльності. Тому пріоритетними завданнями вищих педагогічних навчальних закладів є підготовка студентів - майбутніх учителів до такої організації навчально-виховного процесу, в умовах якого:

- світ сприймався б учнями, особливо молодшого шкільного віку, у природній єдності на основі цілісності наукових знань; пізнання світу відбувалося б у взаємозв'язках під час вивчення різних навчальних предметів (на цьому наголошували видатні педагоги минулого Я.Коменський, І.Песталоцці, Д.Локк, К.Ушинський, Г.Вашенко, В.Сухомлинський та підтверджують сучасні науковці І.Бех, І.Кошміна, Л.Романишина, О.Савченко і відомі вчителі-практики В.Жуковський, Й.Присяжнюк);

- розумове навантаження чергувалося б із фізичним, що сприяло б збереженню і зміцненню здоров'я школярів (М.Амосов, А.Борисенко, Е.Вільчковський, О.Дубогай, М.Козленко, О.Куц, Б.Мицкан, О.Мищенко, Г.Презлята, М.Третяков, С.Цвек).

Провідна роль у здійсненні активної рухової і пізнавальної діяльності учнів молодшого шкільного віку на уроках і в позаурочних фізкультурно-оздоровчих заходах протягом навчального дня належить учителям фізичної культури та вчителям початкових класів. Тому не випадково ряд наукових досліджень було присвячено підготовці майбутніх учителів початкових класів до реалізації міжпредметних зв'язків (О.Комар, Н.Лесняк, О.Сорока, І.Шевчук). Водночас проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури та вчителів початкових класів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання школярів ще не була предметом окремого дослідження.

Отже, актуальність нашого дослідження зумовлена, з одного боку, недостатньою теоретичною розробкою і практичним упровадженням міжпредметних зв'язків у процес фізичного виховання, з іншого – об'єктивною потребою суспільства у підготовці висококваліфікованих учителів фізичної культури та вчителів початкових класів, здатних реалізовувати міжпредметні зв'язки у процесі фізичного виховання школярів. Усе це і визначило вибір теми дисертаційного дослідження: *“Підготовка майбутніх учителів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів”*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту Державного комітету з питань молодіжної політики, спорту і туризму України на 2001-2005 рр. за темою 2.1.6 "Комплексний підхід до вирішення завдань фізичного виховання учнівської молоді", номер державної реєстрації 0102U005721. Тема дисертації затверджена вченою радою Львівського державного інституту фізичної культури (протокол №9 від 27.05.2003) та узгоджена Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол №3 від 29.03.2005).

Об'єктом дослідження є підготовка майбутніх учителів фізичної культури та вчителів початкових класів до проведення фізкультурно-оздоровчої роботи з молодшими школярами.

Предметом дослідження є формування готовності майбутніх учителів фізичної культури та вчителів початкових класів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів.

Мета дослідження полягає у розробці системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури та вчителів початкових класів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання учнів початкових класів.

Відповідно до об'єкта, предмета і мети були поставлені такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати стан підготовки майбутніх учителів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів.
2. Визначити критерії і рівні готовності майбутніх учителів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів.
3. Розробити модель системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури та вчителів початкових класів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання учнів початкових класів, педагогічні умови її впровадження у вищих педагогічних навчальних закладах I-II рівнів акредитації.
4. Експериментально перевірити ефективність розробленої системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури та вчителів початкових класів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання учнів початкових класів.

Досягненню мети і розв'язанню поставлених завдань сприяло використання комплексу **методів дослідження**: *теоретичних* (аналіз та узагальнення літературних джерел), *емпіричних* (педагогічне спостереження, опитування, метод експертних оцінок і самооцінок, педагогічний експеримент) та *статистичних* (методи математично-статистичного опрацювання результатів дослідження).

Дослідження здійснювалося у **чотири етапи** (аналітико-пошуковий, констатуючий, формуючий, завершальний) впродовж 1998 – 2005 років.

Наукова новизна роботи:

- вперше розроблено модель системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури та вчителів початкових класів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів, у якій структурно і функціонально взаємодіють мета, зміст, форми, етапи, компоненти підготовки;
- визначено педагогічні умови впровадження розробленої системи підготовки майбутніх учителів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання учнів початкових класів (забезпечення міждисциплінарних зв'язків та інтеграція зусиль викладачів різних дисциплін для підготовки майбутніх учителів; навчально-методичне забезпечення процесу підготовки; особистісно-орієнтований підхід у процесі підготовки студентів; застосування комп'ютерних технологій; використання методу професійного самовдосконалення "Портфоліо"; систематичний контроль і оцінка досягнень студентів з досліджуваного напрямку роботи);
- набули подальшого розвитку критерії і рівні готовності майбутніх учителів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробці методичного забезпечення впровадженої системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури та вчителів початкових класів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання учнів початкових класів, а саме:

- навчальної програми з дисципліни "Теорія і методика фізичного виховання" для педагогічних училищ і коледжів спеціальності 5.010103 "Педагогіка і методика середньої освіти. Фізична культура";
- навчальної програми з дисципліни "Теорія та методика фізичного виховання" для педагогічних училищ і коледжів спеціальності 5.010102 "Початкове навчання";
- авторської програми з дисципліни "Фізичне виховання" для педагогічних училищ і коледжів спеціальності 5.010102 "Початкове навчання";
- програми спеціального курсу "Реалізація міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання учнів початкових класів" для педагогічних училищ і коледжів спеціальностей 5.010103 "Педагогіка і методика середньої освіти. Фізична культура" та 5.010102 "Початкове навчання";
- доповнення чинних програм навчальних дисциплін педагогічних училищ і коледжів для вказаних спеціальностей темою "Реалізація міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів";
- комплекту методичних посібників для вчителів.

Результати досліджень **впроваджено** у Науково-методичному центрі вищої освіти Міністерства освіти і науки України (довідка №14/18.2-1353 від 9.06.2005), у Самбірському державному педагогічному коледжі імені Івана Филипчика (акт впровадження №198а від 2.09.2004), Бродівському

педагогічному коледжі імені Маркіяна Шашкевича (акт впровадження №67а від 12.05.2005), Луцькому педагогічному коледжі (акт впровадження №96/1 від 10.04.2005), Сарненському педагогічному коледжі Рівненського державного гуманітарного університету (акт впровадження №47/1-05 від 8.04.2005), Чортківському обласному педагогічному училищі імені Олександра Барвінського (акт впровадження №111 від 20.04.2005), Львівському державному інституті фізичної культури (акт впровадження №276 від 8.04.2005).

Навчальні програми з дисциплін “Теорія і методика фізичного виховання” зі спеціальності 5.010103 “Педагогіка і методика середньої освіти. Фізична культура”, “Теорія та методика фізичного виховання” зі спеціальності 5.010102 “Початкове навчання” для педагогічних училищ і коледжів пройшли незалежну експертизу в Науково-методичному центрі вищої освіти Міністерства освіти і науки України та рекомендовані Міністерством освіти і науки України як навчальні програми для студентів зазначених спеціальностей.

Особистий внесок здобувача полягає у розробці та навчально-методичному забезпеченні системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури та вчителів початкових класів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів. Усі наукові положення дисертаційного дослідження автор отримав самостійно.

У спільних працях представлені ідеї та результати експериментальної роботи автора. У методичному посібнику “Від гри до здоров'я нації. Рухливі українські народні ігри, естафети на уроках фізичної культури” авторськими є всі теми, окрім теми “Перелік ігор та естафет за спрямованістю рухових дій і розвитком рухових якостей”, а в посібниках “Основи здоров'я. 1 клас”, “Основи здоров'я. Зошит для 4 класу” автору належить розробка тем щодо фізичних складових здоров'я людини, які містять міжпредметні зв'язки.

Апробація результатів дослідження здійснювалася шляхом оприлюднення результатів дослідження на міжнародних наукових конференціях “Молода спортивна наука України” (м.Львів, 2003 - 2005 рр.), “Актуальні проблеми розвитку руху “Спорт для всіх” у контексті європейської інтеграції України” (м.Тернопіль, 2004 р.), “Фізична культура в системі освіти” (Російська Федерація, м.Красноярськ, 2002 р.), завідувачів кафедр теорії і методики фізичного виховання й деканів факультетів фізичного виховання вищих навчальних закладів (м.Львів, 2004 р.), а також під час викладання автором дисципліни “Теорія і методика фізичного виховання”, спеціального курсу “Реалізація міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання учнів початкових класів” у Самбірському державному педагогічному коледжі імені Івана Филипчика.

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження висвітлені у 26 працях, з них 18 праць є одноосібними. Серед публікацій 5 навчальних програм (3 із грифом Міністерства освіти і науки України), 11 навчально-

методичних посібників, 4 статті у збірниках наукових праць і фахових журналах з педагогіки та 3 статті у фахових виданнях з фізичного виховання і спорту, затверджених ВАК України.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (226 найменувань, з них 14 – іноземними мовами), 26 додатків (обсяг 101 сторінка). Робота містить 23 таблиці і 9 рисунків. Загальний обсяг дисертації становить 275 сторінок, обсяг основного тексту – 153 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність, визначено об'єкт і предмет дослідження, сформульовано його мету і завдання, наведено методи й етапи дослідження, висвітлено наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача, подано відомості про апробацію результатів дослідження.

У першому розділі *“Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів до реалізації міжпредметних зв'язків у професійній діяльності”* викладено результати аналізу науково-педагогічної літератури щодо завдань фізичного виховання учнів молодшого шкільного віку, рівня дослідженості педагогічної проблеми застосування міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання школярів та підготовки вчителя до їх реалізації.

Процес фізичного виховання школярів сприяє розв'язанню завдань розумового, морального, естетичного, патріотичного, екологічного, валеологічного, трудового виховання і формування особистості. Фізичне виховання – це основа формування уявлень молодшої людини про здоровий спосіб життя, виховання потреби і звичок до щоденних занять фізичними вправами. Система фізичного виховання повинна формувати в учнів загальнолюдські гуманістичні цінності, забезпечувати виховання творчої особистості, здатної самостійно приймати рішення і реалізовувати їх у процесі активної життєдіяльності (І.Бех, А.Борисенко, Е.Вільчковський, М.Козленко, М.Третьяков, С.Цвек, Б.Шиян).

В.Ареф'єв, О.Дубогай, М.Козленко, Т.Круцевич, А.Матвєєв, П.Франко підтверджують, що у процесі фізичного виховання учнів молодшого шкільного віку вирішуються три групи завдань: оздоровчі, освітні і виховні. Для ефективного розв'язання цих завдань не можна обмежуватися лише можливостями предмета *“Фізична культура”*. Знання з інших предметів поглиблюють і доповнюють знання цього предмета, розширюють світогляд учня, забезпечують можливість сприймати цілісну картину світу, здійснюють усебічний і гармонійний розвиток особистості, формують активну життєдіяльність (О.Савченко, Б.Шиян). З цією метою доцільно реалізовувати

міжпредметні зв'язки (у подальшому – МПЗ), оскільки вони становлять сутність фізичного виховання.

Дослідження провідних науковців сучасності (Н.Бібік, М.Вашуленко, Л.Кочіна, О.Савченко) свідчать про актуальність інтеграції різнопредметних знань у початковій ланці освіти.

Результати аналізу педагогічних досліджень свідчать, що ідея взаємопов'язаного викладання предметів виникла водночас із диференціацією навчання і розвивалася у працях видатних педагогів минулого (Я.Коменський, Д.Локк, І.Песталоцці, Й.Герbart, Ф.Дістервег, О.Вільман, К.Ушинський) та сучасних науковців (І.Зверев, П.Кулагін, Н.Лесняк, В.Максимова, І.Кошміна, В.Тевлін), але повної її реалізації ще не досягнуто. Результати досліджень М.Мілованова, Н.Москаленко, Б.Шияна свідчать, що формування знань про цілісність світу, підвищення рухової активності та виховання особистості можливе за умови реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання молодших школярів. На основі аналізу ми вважаємо, що МПЗ у процесі фізичного виховання – це взаємна узгодженість навчального матеріалу предмета “Фізична культура” із змістом інших предметів, спрямована на ефективне вирішення завдань фізичного виховання школярів та їх підготовки до активної життєдіяльності.

Реалізація будь-якої педагогічної ідеї можлива лише за умови належної підготовки фахівців. На використанні МПЗ у вищих навчальних закладах з метою підвищення рівня підготовки фахівців до майбутньої професійної діяльності наголошують Х.Абдурахманова, Н.Андреєва, Л.Димінська, А.Єремкін, В.Кірілов, І.Козловська, Л.Романишина. Водночас проблема підготовки вчителів фізичної культури (у подальшому – ФК) та вчителів початкових класів (у подальшому – ПК) до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання школярів залишилася практично поза увагою фахівців. Робота М.Мілованова у цьому напрямку не досліджує цілеспрямованої системи підготовки вчителя до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання школярів, тому є нагальними подальші дослідження означеної проблеми.

У другому розділі *“Готовність учителів фізичної культури та вчителів початкових класів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів”* викладено методи та організацію дослідження, чинники, які визначають готовність майбутніх учителів до реалізації цих зв'язків у процесі фізичного виховання школярів, визначено критерії і рівні готовності майбутніх учителів до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання молодших школярів.

Для досягнення поставленої мети і вирішення завдань дослідження ми використовували такі *методи дослідження*:

1 *Теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел* використовувався з метою вивчення поглядів авторів про МПЗ у шкільному навчально-виховному процесі і їх реалізацію у процесі фізичного виховання та підготовку вчителів до забезпечення цих зв'язків.

2. *Педагогічні спостереження* проводилися з метою дослідити, як учителі ФК та вчителі ПК реалізують МПЗ у процесі фізичного виховання молодших школярів. Для оцінки стану реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання учнів початкових класів ми запропонували авторську методiku визначення міжпредметної щільності занять з фізичного виховання молодших школярів (відсоткове відношення часу, затраченого на реалізацію міжпредметних зв'язків, до тривалості заняття). Визначено чотири рівні міжпредметної щільності: нульовий, низький, середній і високий.

3. *Опитування* у формі бесід і анонімного анкетування використовувалося для отримання інформації про те, як учителі ФК та вчителі ПК реалізують МПЗ у процесі фізичного виховання молодших школярів, а також для виявлення стану готовності майбутніх учителів ФК та вчителів ПК до реалізації цих зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів. З метою виявлення чинників, які визначають готовність майбутніх учителів до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання молодших школярів, ми проводили анонімне анкетування викладачів фізичного виховання педагогічних училищ і коледжів.

4. Для отримання інформації про рівень готовності майбутніх учителів до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання молодших школярів застосовувався *метод експертних оцінок та самооцінок*.

5. *Педагогічний експеримент* передбачав два етапи: констатуючий і формуючий. Для перевірки ефективності розробленої системи підготовки формуючий експеримент ми провели у Самбірському державному педагогічному коледжі імені Івана Филипчак, Бродівському педагогічному коледжі імені Маркіяна Шашкевича та Луцькому педагогічному коледжі.

6. Для опрацювання отриманих у ході досліджень результатів ми використовували *методи математично-статистичного опрацювання даних*. Названі методи взаємно доповнювали один одного і забезпечили можливість комплексного пізнання предмета дослідження.

Дослідницько-експериментальна робота виконувалася впродовж 1998 – 2005 років у *чотири етапи*.

Перший, аналітико-пошуковий етап (січень 1998 – січень 1999 р.) був присвячений вивченню науково-педагогічної літератури, досвіду підготовки вчителів ФК та вчителів ПК з досліджуваної проблеми (спроєктовано основні аспекти дослідницького задуму, визначено предмет, мету, завдання і методи дослідження, розроблено систему підготовки майбутніх учителів до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання молодших школярів на базі педагогічного коледжу, підготовлено рукописи навчальних програм і методичних посібників для вчителів). За результатами цього етапу була розроблена програма констатуючого і частково формуючого педагогічних експериментів.

Під час проведення *другого, констатуючого етапу* (лютий 1999 – серпень 2000 р.) виявлено: а) реальний стан реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання молодших школярів шляхом проведення педагогічних спостережень уроків фізичної культури і позаурочних занять з фізичного виховання, які проводили вчителі ФК і вчителі ПК; б) основні чинники, які визначають готовність майбутніх педагогів до цього виду педагогічної діяльності, шляхом проведення бесід та анкетувань чинних і майбутніх учителів ФК та учителів ПК, викладачів фізичного виховання педагогічних училищ і коледжів. На заняттях ми спостерігали за діяльністю 28 учителів ФК та 82 учителів ПК з п'яти областей України. В опитуванні взяли участь 1213 респондентів з 17 областей України, серед яких: учителів ФК – 120 осіб, учителів ПК – 305 осіб, майбутніх учителів ФК – 156 осіб, майбутніх учителів ПК – 544 осіб відповідно з 6 і 22 педагогічних училищ і коледжів; 88 викладачів фізичного виховання з цих же навчальних закладів.

Третій, формуючий етап (вересень 2000 – червень 2004 р.) був присвячений обґрунтуванню і реалізації системи підготовки майбутніх учителів щодо забезпечення МПЗ у процесі фізичного виховання молодших школярів у навчально-виховному процесі педагогічних коледжів. На цьому етапі продовжено вивчення літератури, здійснено підготовку і видання навчальних програм для педагогічних училищ і коледжів та методичних посібників для учителів. Для експериментальної перевірки ефективності впровадження розробленої системи підготовки були створені експериментальні (у подальшому – ЕГ) і контрольні (у подальшому – КГ) групи у Самбірському, Бродівському та Луцькому педагогічних коледжах. У формуючому експерименті взяли участь 224 студента.

На четвертому, завершальному етапі (липень 2004 – березень 2005 р.) результати педагогічного дослідження було проаналізовано, узагальнено та впроваджено у практику роботи вищих навчальних закладів України.

У цьому ж розділі подано результати дослідження стану реалізації МПЗ у загальноосвітній школі. У процесі дослідження проаналізовано 178 занять з фізичного виховання, які проводили вчителі 54 різнотипних шкіл.

Серед 45 занять, які проводили *вчителі ФК*, практично не було занять із високим рівнем міжпредметної щільності. Лише на п'ятох (11,11%) з усіх відвіданих занять показники міжпредметної щільності сягали середнього рівня. На восьми (17,78%) заняттях МПЗ реалізовувалися на низькому рівні і на 32 (71,11%) зафіксовано нульовий рівень міжпредметної щільності.

Дещо інша ситуація спостерігалася на заняттях, які проводили *вчителі ПК*. Зі 133 спостережених занять у п'ятох (3,76%) випадках ми зафіксували високий рівень міжпредметної щільності, у 16 (12%) – середній, у 48 (36,09%) – низький. Нульовий рівень був зафіксований на 64 (48,12%) заняттях.

Проведені спостереження та опитування учителів засвідчили недостатній рівень реалізації МПЗ. При цьому успішніше їх реалізують учителі ПК. До основних причин такого стану належать такі: відсутність розділу “МПЗ” у

змісті навчальної програми з предмета “Фізична культура” для загальноосвітніх навчальних закладів; вчителі ФК не знають змісту програмового навчального матеріалу з предметів початкової школи; відсутність методичних посібників із цієї проблематики; адміністрація шкіл та інспектори відділів освіти під час відвідування занять не аналізують дані аспекти; недостатня увага до цієї проблеми у ВНЗ.

Детермінують готовність майбутніх учителів до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання молодших школярів усвідомлення значення МПЗ у процесі фізичного виховання, фундаментальна підготовка студентів до даного виду діяльності у процесі вивчення дисципліни “Теорія і методика фізичного виховання”, інтеграція зусиль викладачів у питанні підготовки студентів до реалізації МПЗ, якісне навчально-методичне забезпечення, проведення занять із застосуванням МПЗ під час різних видів педагогічних практик.

Ми визначили мотиваційний, змістовий та діяльнісний компоненти підготовки, критерії для визначення рівнів готовності студентів до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання молодших школярів. *Високий рівень* готовності передбачає: стійкий інтерес та позитивне ставлення до застосування МПЗ; повноту і глибину знань зі змісту навчальних предметів початкової школи та здатність до їх міжпредметної реалізації; ініціювання МПЗ у нестандартних ситуаціях і реалізацію їх на творчому рівні. Міжпредметна щільність занять – висока. *Середній рівень* готовності передбачає, що студенти виявляють інтерес і позитивне ставлення до реалізації МПЗ; мають повноту знань зі змісту навчальних предметів початкової школи і здатні до їх міжпредметної реалізації; узгоджують доцільність МПЗ з керівником практики або вчителем школи і реалізують їх на конструктивному рівні. Міжпредметна щільність занять – середня. *Низькому рівню* готовності студентів відповідають: епізодичні прояви інтересу і позитивного ставлення до реалізації МПЗ; поверхневі знання зі змісту навчальних предметів початкової школи і нездатність до їх міжпредметної реалізації; невиконання вказівок керівника практики або вчителя школи щодо конкретних МПЗ і реалізація їх на репродуктивному рівні. Міжпредметна щільність занять – низька. *Нульовий рівень* готовності характеризується такими проявами: байдуже ставлення до реалізації МПЗ; відсутність знань зі змісту навчальних предметів початкової школи з метою їх міжпредметної реалізації. Міжпредметна щільність занять – нульова.

Критерії для визначення рівнів готовності майбутніх учителів до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання молодших школярів стали показниками не тільки якості, але й змісту підготовки, основою контролю та взаємоконтролю, який здійснювався на базі педагогічного коледжу під час організації формуючого експерименту.

У третьому розділі “Система підготовки майбутніх учителів фізичної культури та вчителів початкових класів до реалізації

міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів" розкрито зміст авторської системи підготовки майбутніх учителів до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання учнів початкових класів та ефективність її впровадження у навчально-виховний процес педагогічних коледжів.

Розроблена система представлена у формі моделі (рис.1), системотвірним чинником якої є мета, складовими - зміст, форми, етапи, компоненти підготовки, педагогічні умови впровадження та рівні готовності майбутніх учителів до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання молодших школярів.

Підготовка студентів ЕГ до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання здійснювалася у три етапи.

Пропедевтичний етап (I курс) передбачав формування основ мотиваційного та змістового компонентів підготовки майбутніх учителів. У циклах загальноосвітніх, природничо-наукових і професійно-практичних дисциплін студентів ознайомлювали із сутністю використання МПЗ у навчально-виховному процесі школи, у тому числі у процесі фізичного виховання молодших школярів. У майбутніх учителів виховували інтерес до використання МПЗ.

Навчально-тренувальний етап (II-III курси) був орієнтований на формування мотиваційного, змістового та діяльнісного компонентів підготовки під час вивчення циклу професійно-практичних дисциплін.

Зміст підготовки студентів, який представлений у розроблених чинних навчальних програмах, передбачав оволодіння інформацією про МПЗ у структурі уроків фізичної культури, у процесі фізкультурно-оздоровчих заходів протягом навчального дня і позакласних заняттях.

Підготовку майбутніх учителів до реалізації МПЗ здійснювали у процесі проведення теоретичних (лекції) і практичних занять (семінарських, практичних, контрольних), самостійної роботи студентів та під час педпрактики в школі. Поряд із традиційними лекціями і семінарськими заняттями в ЕГ використано нетрадиційні форми занять (міждисциплінарні лекції, лекції-обговорення, лекції-бесіди, проблемні лекції, лекції-диспути, лекції-прес-конференції та міждисциплінарний семінар, семінар-взаємонавчання, семінар-зустріч, семінар-реклама, семінар-дослідження). Практичні заняття дисципліни "Теорія і методика фізичного виховання" були спрямовані на практично-методичну підготовку студентів з метою розробки моделей планів-конспектів уроків фізичної культури і позаурочних занять з використанням МПЗ. Розроблено методику проведення практичних занять, яка передбачала поступове вдосконалення рівнів (репродуктивного, конструктивного, творчого) підготовки студентів до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання школярів. На репродуктивному рівні підготовки студенти ЕГ спостерігали заняття, аналізували зразки планів-конспектів занять з використанням МПЗ.

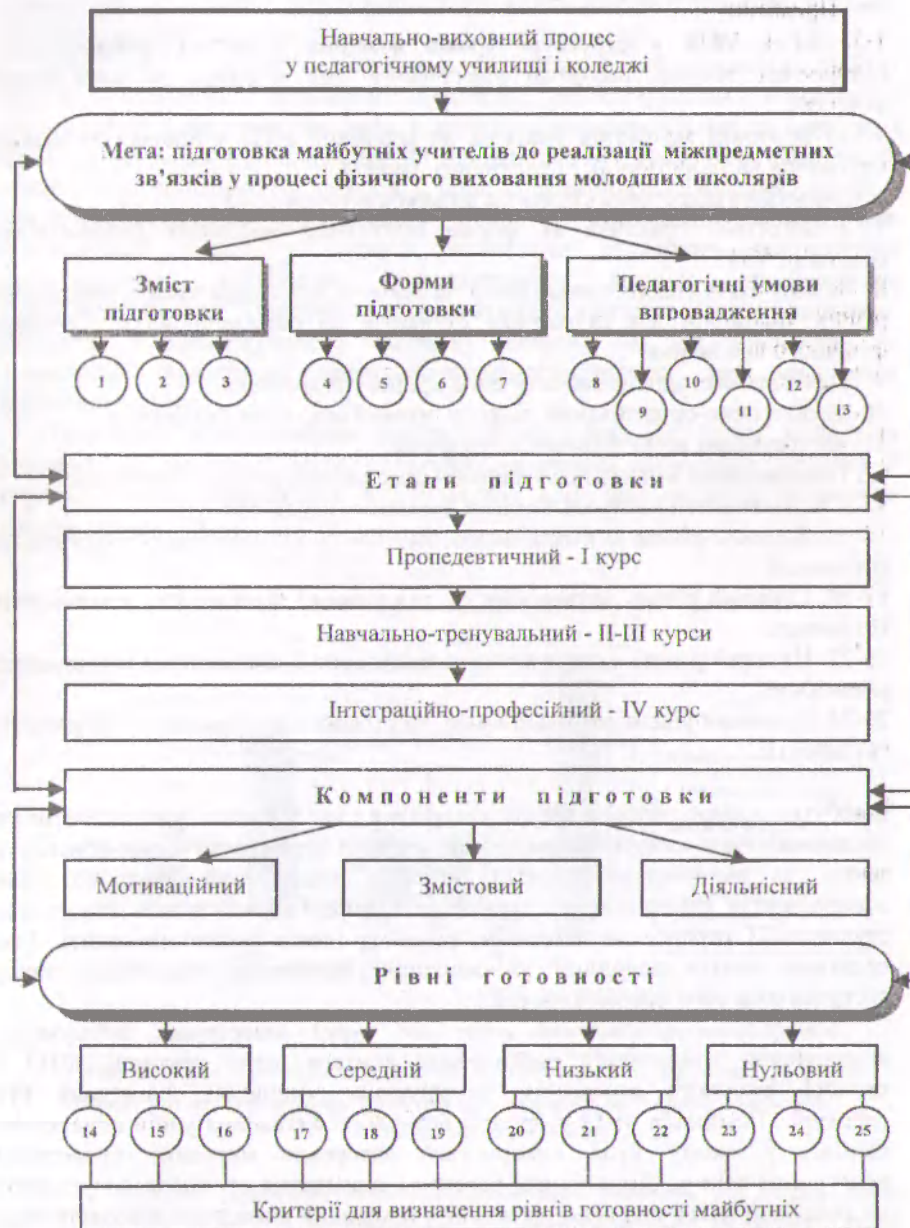

Рис. 1. Модель системи підготовки майбутніх учителів до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання учнів початкових класів

Примітки:

- 1-3. Зміст МПЗ у структурі уроків фізичної культури, фізкультурно-оздоровчих заходах протягом навчального дня школяра та позакласних заняттях.
- 4-5. Підготовка майбутніх учителів до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання на теоретичних і практичних заняттях.
6. Самостійна підготовка студентів до використання МПЗ.
7. Педагогічна практика як форма підготовки майбутніх педагогів до реалізації МПЗ.
8. Забезпечення міждисциплінарних зв'язків та інтеграція зусиль викладачів різних дисциплін для підготовки студентів до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання.
9. Навчально-методичне забезпечення процесу підготовки.
10. Особистісно-орієнтований підхід у процесі підготовки студентів.
11. Застосування комп'ютерних технологій.
12. Використання методу професійного самовдосконалення "Портфоліо".
13. Систематичний контроль і оцінка досягнень студентів.
- 14-16. Високий рівень мотиваційного, змістового і діяльнісного компонентів готовності.
- 17-19. Середній рівень мотиваційного, змістового і діяльнісного компонентів готовності.
- 20-22. Низький рівень мотиваційного, змістового і діяльнісного компонентів готовності.
- 23-25. Нульовий рівень мотиваційного, змістового і діяльнісного компонентів готовності.

Майбутні педагоги вперше ознайомилися з так званими "міжпредметними стежками". На конструктивному рівні студенти отримували плани-конспекти занять із використанням МПЗ, 40-50% змісту яких потрібно було доопрацювати самостійно на занятті та вдома. Творчий рівень підготовки студентів ЕГ передбачав самостійну розробку планів-конспектів занять. Такі практичні заняття проводили з усіх дисциплін професійно-практичного циклу зі студентами обох спеціальностей.

Інтеграційно-професійний етап (IV курс) завершував формування педагогічних компетенцій майбутнього вчителя щодо реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання. Інтегруючим чинником підготовки був спецкурс "Реалізація МПЗ у процесі фізичного виховання учнів початкових класів", у якому була використана авторська методика проведення практичних занять. Діяльним аспектом підготовки студентів-випускників до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання молодших школярів була педагогічна (поурочна, переддипломна) практика в школі, під час і після завершення якої вчитель школи, керівник педпрактики та студенти шляхом

самооцінки визначали у протоколах діагностики рівень готовності до цього виду професійної діяльності.

Ефективність процесу підготовки студентів ЕГ до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання школярів забезпечувалася комплексом педагогічних умов (використання міждисциплінарних зв'язків та інтеграція зусиль викладачів різних дисциплін для підготовки майбутніх учителів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання; належне навчально-методичне забезпечення процесу підготовки; особистісно-орієнтований підхід у процесі підготовки студентів; застосування комп'ютерних технологій; використання методу професійного самовдосконалення "Портфоліо"; систематичний контроль і оцінка досягнень студентів з досліджуваного напрямку роботи), які ми розглядали як сприятливе середовище навчально-виховного процесу для досягнення поставленої мети.

Результати впровадження авторської системи підготовки майбутніх учителів до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання виявили її перевагу над традиційною підготовкою, про що свідчать показники готовності (рис.2).

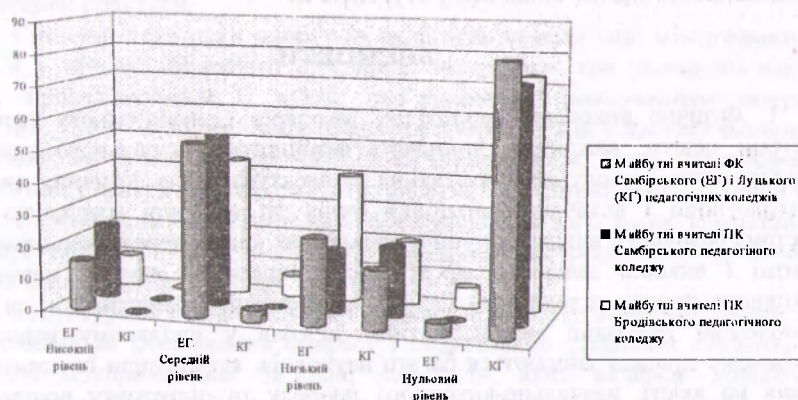

Рис. 2. Рівні готовності майбутніх учителів ФК та вчителів ПК до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання молодших школярів після експерименту

В ЕГ середній результат готовності майбутніх учителів ФК до реалізації МПЗ становив $34,54 \pm 1,30$ проти $15,15 \pm 1,34$ бала у КГ ($P < 0,001$). Із 26 студентів ЕГ високого рівня готовності досягли 4 (15,38%), середнього - 14 (53,83%), низького - 7 (26,92%); нульового - 1 (3,84%). Із 27 студентів КГ

високого рівня не досягнув жоден студент, середнього – 1 (3,70%), низького – 5 (18,51%). 22 студенти (81,48%) зовсім не готові до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання молодших школярів.

Середній результат готовності *майбутніх учителів ПК* до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання в ЕГ становив $35,69 \pm 1,07$ проти $15,68 \pm 0,84$ бала у КГ ($P < 0,001$). Із 56 студентів ЕГ високого рівня готовності досягли 13 (23,21%), середнього - 30 (53,57%), низького - 11 (19,64%), нульового – 2 (0,03%). Водночас із 55 студентів КГ високого рівня не досягнув жоден студент, середнього – 3 (0,05%), низького – 12 (21,81%). 40 студентів (72,72%) зовсім не готові до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання школярів.

Експериментальна методика була апробована і забезпечила позитивний результат також у Бродівському педагогічному коледжі імені Маркіяна Шашкевича. В ЕГ середні результати готовності *майбутніх учителів ПК* становили $32,37 \pm 1,44$ проти $16,40 \pm 1,41$ бала у КГ ($P < 0,001$).

Результати формуючого педагогічного експерименту підтвердили ефективність розробленої системи підготовки майбутніх учителів до реалізації МПЗ у процесі фізичного виховання учнів початкових класів. Як свідчать результати порівняльного аналізу, рівні готовності студентів ЕГ обох спеціальностей значно вищі, ніж у студентів КГ.

ВИСНОВКИ

1. Фізичне виховання молодших школярів є невід'ємною частиною системи освіти, важливим чинником фізичного і морального здоров'я, комплексного підходу до формування інтелектуальних і фізичних якостей, психологічної і фізичної підготовки учнів до активної життєдіяльності. Система фізичного виховання учнів початкових класів передбачає оздоровчі, освітні і виховні завдання, ефективність вирішення яких у навчально-виховному процесі підвищується за умови реалізації міжпредметних зв'язків. Проблемою реалізації міжпредметних зв'язків у шкільному навчально-виховному процесі займаються багато науковців, які виявили їх позитивний вплив на якість навчально-виховного процесу та підготовку школяра до активної життєдіяльності. Водночас практично відсутні дослідження про міжпредметні зв'язки у процесі фізичного виховання учнів початкових класів. Не була предметом дослідження і підготовка вчителів фізичної культури та вчителів початкових класів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання.

2. Реалізація міжпредметних зв'язків у сучасній практиці фізичного виховання молодших школярів здійснюється недостатньо. Це пояснюється передусім тим, що педагоги сьогодні достатньою мірою не готові до даного виду професійної діяльності. Виявляють суттєві труднощі щодо реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання школярів і студенти-

випускники педагогічних училищ і коледжів – майбутні вчителі фізичної культури та вчителі початкових класів.

3. Модель системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури та вчителів початкових класів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання учнів початкових класів містить мету, зміст, форми, етапи, компоненти і рівні готовності та відповідні педагогічні умови. Зміст підготовки майбутніх педагогів включає інформацію про міжпредметні зв'язки у структурі уроків фізичної культури, реалізацію їх у процесі проведення фізкультурно-оздоровчих заходів протягом навчального дня школяра та позакласних занять з фізичного виховання. Розробка змісту підготовки передбачає укладання навчальних програм з дисциплін “Теорія і методика фізичного виховання” для майбутніх учителів фізичної культури, “Теорія та методика фізичного виховання”, “Фізичне виховання” для майбутніх учителів початкових класів та спеціального курсу “Реалізація міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання учнів початкових класів” для обох спеціальностей, у змісті яких уперше акцентується увага на проблемі підготовки студентів до реалізації міжпредметних зв'язків. Зміст підготовки майбутніх педагогів реалізується на теоретичних і практичних заняттях, у процесі самостійної роботи студентів та під час проходження педагогічної практики.

4. Система підготовки майбутніх педагогів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання передбачає три взаємопов'язаних етапи: пропедевтичний (I курс), пов'язаний із формуванням інтересу майбутніх учителів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання; навчально-тренувальний (II-III курси), метою якого є поглиблення теоретичної і практичної підготовки студентів; інтеграційно-професійний (IV курс), спрямований на завершення формування педагогічних компетенцій студентів-практикантів у контексті реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання.

5. Структурними компонентами системи підготовки є: мотиваційний, що спрямований на формування інтересу і позитивного ставлення студента до реалізації міжпредметних зв'язків; змістовий, який включає повноту і глибину знань зі змісту навчальних предметів початкової школи та готовність до їх міжпредметної реалізації у процесі фізичного виховання молодших школярів; діяльнісний, сутність якого полягає у реалізації міжпредметних зв'язків під час педагогічної практики у школі.

6. У дослідженні визначено критерії (інтерес і ставлення майбутнього вчителя до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання учнів початкових класів; повнота і глибина знань зі змісту навчальних предметів початкової школи та готовність до їх міжпредметної реалізації у процесі фізичного виховання молодших школярів; реалізація міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання під час педагогічної практики) та рівні (високий, середній, низький, нульовий) готовності майбутніх учителів до

реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів, що активізує процес підготовки, робить його прозорим та актуалізує самостійну роботу студентів.

7. Впровадження системи підготовки майбутніх учителів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання учнів початкової школи може бути ефективне за умови забезпечення міждисциплінарних зв'язків та інтеграції зусиль викладачів різних навчальних дисциплін для підготовки студентів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання, належного навчально-методичного забезпечення процесу підготовки майбутніх учителів, особистісно-орієнтованого підходу у процесі підготовки студентів, застосування комп'ютерних технологій, використання методу професійного самовдосконалення "Портфоліо" та систематичного контролю й оцінки досягнень студентів з досліджуваного напрямку роботи.

8. Результатом впровадження системи підготовки майбутніх учителів є готовність більшості з них до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання учнів початкових класів, яка характеризується інтересом і позитивним ставленням студентів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання, наявністю знань зі змісту навчальних предметів початкової школи та практичних умінь і навичок їх міжпредметної реалізації під час проходження переддипломної педагогічної практики в школі. Ефективність системи підтверджена результатами експерименту. Зокрема, високого і середнього рівнів готовності досягли відповідно 15,38 і 53,84% майбутніх учителів фізичної культури та 23,21 і 53,57% майбутніх учителів початкових класів Самбірського педагогічного коледжу, а також 10,00 і 43,33% майбутніх учителів початкових класів Бродівського педагогічного коледжу. У контрольних групах усіх трьох вищих навчальних закладів високого рівня готовності не досягнув жоден випускник. Переважна більшість майбутніх педагогів фізичної культури (81,48%) та початкових класів (72,72 і 73,73%) виявилися не готовими до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів.

Виконане дослідження не розв'язує всіх проблем підготовки майбутніх учителів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання школярів. Подальшого переосмислення вимагають методологічні засади розробки інтегрованих науково-методичних посібників і курсів з метою якісної підготовки майбутніх учителів, вивчення зарубіжного досвіду підготовки педагогів із даної проблеми.

Основні положення дисертації відображено у таких публікаціях:

Монографії, навчально-методичні посібники і програми

1. Кругляк О. Теорія і методика фізичного виховання – основна і профілююча дисципліна у підготовці вчителя фізичної культури в педагогічних училищах і коледжах // Актуальні проблеми теорії і методики

фізичного виховання: Колект. моногр. / Упоряд.: О.М.Вацеба, Ю.В.Петришин, Є.Н.Приступа, І.Р.Боднар. – Л.: Українські технології, 2005. – С.162-180.

2. Кругляк О.Я., Кругляк Н.П. Від гри до здоров'я нації. Рухливі ігри та естафети на уроках фізичної культури: Метод. посіб. – Т.: Підручники і посібники, 2000. – 80 с.

3. Кругляк О.Я. Рухливі ігри та естафети в школі: Метод. посіб. – Т.: Підручники і посібники, 2002. – 80 с.

4. Кругляк О.Я. Рухливі ігри та естафети в школі: Посіб. для вчителя. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Т.: Підручники і посібники, 2004. – 80 с.

5. Календарно-тематичне планування уроків фізичної культури. 1-4 класи / Укладачі: О.Я.Кругляк, І.М.Буклів, Н.П.Кругляк. – Т.: Підручники і посібники, 2000. – 64 с.

6. Календарно-тематичне планування уроків фізичної культури. 1-4 класи / Укладачі: О.Я.Кругляк, І.М.Буклів, Н.П.Кругляк. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Т.: Підручники і посібники, 2001. – 64 с.

7. Календарно-тематичне планування уроків фізичної культури. 1-4 класи: за новою програмою / Укладачі: О.Я.Кругляк, О.С.Брунарська, І.М.Плік, Н.П.Кругляк. – Т.: Підручники і посібники, 2001. – 48 с.

8. Календарно-тематичне планування уроків фізичної культури. 1-4 класи / Укладач О.Я.Кругляк. – Т.: Підручники і посібники, 2002. – 64 с.

9. Кругляк О.Я. Основи здоров'я і фізична культура. Поурочне планування. 1 – 4 класи. – Т.: Підручники і посібники, 2003. – 72 с.

10. Кругляк О. Фізична культура. Поурочне планування. 1–4 класи. – Т.: Підручники і посібники, 2004. – 80 с.

11. Кругляк О. Реалізація міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання учнів початкових класів: Посібник-практикум. – Т.: Підручники і посібники, 2005. – 120 с.

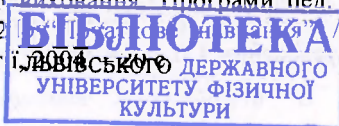
12. Кухарук С., Кругляк О. Основи здоров'я: Навч. посіб. для 1 класу. – Т.: Підручники і посібники, 2004. – 80 с.

13. Лабашук О., Кругляк О. Основи здоров'я. Зошит для 4 класу з друкованою основою. – Т.: Підручники і посібники, 2004. – 48 с.

14. Теорія і методика фізичного виховання: Програми пед. училищ і коледжів для спеціальності 5.010103 “Педагогіка і методика середньої освіти. Фізична культура” / Укладач О.Я.Кругляк. – Л.: Українські технології, 2004. – 20 с.

15. Теорія та методика фізичного виховання: Програми пед. училищ і коледжів для спеціальності 5.010102 “Початкове навчання” / Укладачі: О.Я.Кругляк, І.М.Буклів. – К.: НМЦВО, 2000. – 16 с.

16. Теорія та методика фізичного виховання: Програми пед. училищ і коледжів для спеціальності 5.010102 “Початкове навчання” / Укладач О.Я.Кругляк. – Л.: Українські технології, 2005. – 20 с.

17. Фізичне виховання: Програма для пед. училищ і коледжів зі спеціальності 5.010102 “Початкове навчання” / Укладач О.Я.Кругляк. – Самбір: СПУ, 2000. – 24 с.

18. Реалізація міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання учнів початкових класів: Програма спец. курсу для пед. училищ і коледжів зі спеціальностей 5.010103 “Педагогіка і методика середньої освіти. Фізична культура”, 5.010102 “Початкове навчання” / Укладач О.Я.Кругляк. – Самбір: СДПК, 2003. – 15 с.

Статті у наукових фахових виданнях

19. Кругляк О. Стан підготовленості майбутніх учителів фізичної культури та початкових класів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2004. - №4. – С.98–103.

20. Кругляк О. Підготовленість майбутніх учителів фізичної культури та початкових класів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. / За ред. С.С.Єрмакова. – Х.: ХХПІ, 2004. - №24. – С.31-40.

21. Кругляк О. Модель підготовки майбутнього вчителя фізичної культури та початкових класів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання учнів початкових класів // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. / За ред. С.С.Єрмакова. – Х.: ХХПІ, 2005. - №4. – С.29-36.

22. Кругляк О. Міжпредметні зв'язки на уроках основ здоров'я і фізичної культури в початкових класах // Фізичне виховання в школі. – 2003. - №3. – С.51–55.

23. Кругляк О. Реалізація міжпредметних зв'язків вчителем початкових класів у процесі фізичного виховання (постановка проблеми) // Молода спортивна наука України: Зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. Вип.7: У 3 т. – Л.: Українські технології, 2003. – Т.1. – С.143–147.

24. Кругляк О. Реалізація міжпредметних зв'язків вчителями фізичної культури та початкових класів у процесі фізичного виховання учнів молодшого шкільного віку // Молода спортивна наука України: Зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. Вип.8: У 4 т. – Л.: Українські технології, 2004. – Т.3.– С.171–175.

25. Кругляк О. Впровадження моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури та початкових класів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання // Молода спортивна наука України: Зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. Вип.9: У 4 т. – Л.: Українські технології, 2005. – Т.3. – С.72–77.

26. Кругляк О. Підготовка учителя начальных классов к физкультурно-оздоровительной работе в режиме учебного дня // Физическая культура в системе образования: Сб. ст. V междунар. научно-практ. конф. – Красноярск: КГУ, 2002. – С.217 – 221.

АНОТАЦІЇ

Кругляк О.Я. Підготовка майбутніх учителів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2005.

У дисертації досліджується проблема підготовки майбутніх учителів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів. Розроблена та експериментально перевірена система підготовки майбутніх учителів фізичної культури та вчителів початкових класів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання учнів початкових класів, у якій відображено не тільки зміст, форми, етапи, компоненти підготовки і педагогічні умови впровадження, а й визначено критерії і рівні готовності студентів до цього виду педагогічної діяльності.

Ключові слова: міжпредметні зв'язки, фізичне виховання молодших школярів, система підготовки майбутніх учителів, зміст підготовки, педагогічні умови, рівні готовності майбутніх учителів.

Кругляк О.Я. Подготовка будущих учителей к реализации межпредметных связей в процессе физического воспитания младших школьников. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка. – Тернополь, 2005.

В диссертации исследуется проблема подготовки будущих учителей физической культуры и учителей начальных классов к реализации межпредметных связей в процессе физического воспитания младших школьников.

Анализируя результаты педагогических наблюдений занятий физического воспитания младших школьников, опроса учителей физической культуры и учителей начальных классов, будущих учителей физической культуры и учителей начальных классов, преподавателей физического воспитания педагогических училищ и колледжей, мы пришли к выводу, что студенты - будущие учителя физической культуры и учителя начальных классов не готовы к реализации межпредметных связей в процессе физического воспитания младших школьников. Анализ научно-педагогической литературы показал, что ни одна работа не была посвящена подготовке будущих учителей физической культуры и учителей начальных классов к данному виду педагогической деятельности. В результате

констатирующего эксперимента были определены факторы, от которых зависит готовность будущих педагогов к реализации межпредметных связей в процессе физического воспитания школьников, а также критерии и уровни их готовности.

Для разрешения поднятой проблемы была разработана и экспериментально проверена система подготовки будущих учителей к реализации межпредметных связей в процессе физического воспитания учащихся начальных классов. Система представлена в виде модели, структура которой состоит из содержания, форм, этапов, компонентов подготовки, педагогических условий внедрения и уровней готовности. Содержание подготовки включает межпредметные связи в структуре урока физической культуры, физкультурно-оздоровительных мероприятиях в течение учебного дня, внеклассных занятиях. При этом подготовка студентов осуществляется на теоретических и практических занятиях, при самостоятельной работе студента и во время педагогической практики в школе. Система предполагает три последовательных этапа подготовки: пропедевтический (I курс), учебно-тренировочный (II-III курс), интеграционно-профессиональный (IV курс) и единство трех компонентов: мотивационного, содержательного, деятельностного. Наши исследования дали возможность определить следующие педагогические условия внедрения системы: обеспечение междисциплинарных связей и интеграция усилий преподавателей разных дисциплин, учебно-методическое обеспечение процесса подготовки, личностно-ориентированный подход в процессе подготовки будущих учителей, применение компьютерных технологий, использование метода профессионального самоусовершенствования "Портфолио", систематический контроль и оценка достижений студентов. Результат подготовки оценивается адекватными критериями и уровнями готовности.

Экспериментальное исследование позволило сделать выводы, что разработанная система подготовки будущих учителей физической культуры и учителей начальных классов к реализации межпредметных связей в процессе физического воспитания младших школьников способствует формированию готовности у них к данному виду педагогической деятельности.

По материалам исследования подготовлены программы учебных дисциплин для педагогических училищ и колледжей, а также учебные пособия.

Ключевые слова: межпредметные связи, физическое воспитание младших школьников, система подготовки будущих учителей, содержание подготовки, педагогические условия, уровни готовности будущих учителей.

Kruglyak O.Y. Preparation of future teachers for the realization of the intersubject connections in the process of physical training of young schoolchildren – Manuscript.

Thesis for obtaining a scientific degree of a Candidate of Pedagogical Science in Speciality 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Ternopil' Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University, Ternopil', 2005.

Dissertation research is devoted to the problem of preparation of future teachers for the realization of the intersubject connections in the process of physical training of young schoolchildren.

The system of preparation of the future teachers of physical training and teachers of primary school for the realization of the intersubject connections in the process of physical training of young schoolchildren of primary forms has been worked out and tested by experiments and not only content, forms, stages, components of preparation and pedagogical conditions of inculcation are reflected in it but also the criteria and the levels of the readiness of students for the pedagogical activity of this kind are determined.

Key words: intersubject connections, physical training of young schoolchildren, system of preparation future teachers, content of preparation, pedagogical conditions, levels of readiness of future teachers.